

Gemeenteraad van Renkum

Datum

3 oktober 2023

Onderwerp

Informereren over Implementatie Omgevingswet in Renkum

Beste Raadsleden,

Hierbij informeren wij u graag over de voortgang van de implementatie van de Omgevingswet binnen onze gemeente. Zoals u weet is de Omgevingswet een belangrijke stap in de modernisering van het Nederlandse stelsel van ruimtelijke ordening en vergunningverlening. Het doel is om de regelgeving eenvoudiger, flexibeler en meer integraal te maken, zodat we onze leefomgeving beter kunnen beschermen en benutten. De wet treedt in werking op 1 januari 2024. Met deze brief willen wij u beknopt informeren over de stand van zaken, de risico's van de implementatie en wat er nog gedaan moet worden, waaronder het voornemen om u een aantal beslispunten en beleid voor te leggen (die risicobeperkend werken).

Stand van zaken

Onze gemeente heeft zich de afgelopen jaren ingespannen om de implementatie van de Omgevingswet in goede banen te leiden. De belangrijkste ontwikkelingen en activiteiten tot nu toe:

1. **Projectorganisatie:** We hebben een projectorganisatie opgezet met vertegenwoordigers van verschillende afdelingen en externe deskundigen. Deze groep is verantwoordelijk voor de coördinatie en uitvoering van de implementatie. Deze groep werkt ook samen met partners als de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) en de VNG. Door het meermaals uitstellen van de wet is deze groep voor de laatste fase opnieuw samengesteld.
2. **Opleiding en scholing:** Medewerkers zijn getraind en opgeleid om te werken met de nieuwe wetgeving en de bijbehorende digitale instrumenten, zoals het Omgevingsloket. Ook hierbij speelt de vertraging een rol. We zullen de weggezakte kennis weer moeten ophalen en nieuwe collega's opleiden.
3. **Digitalisering:** We hebben stappen gezet in de digitalisering van onze processen en hebben de benodigde ICT-systemen geïmplementeerd om te voldoen aan de eisen van de Omgevingswet. We zijn hierdoor voorbereid op de ontsluiting tot het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).
4. **Participatie:** We hebben een handreiking voor participatie opgesteld en delen deze actief met initiatiefnemers. Daarnaast staat de eerste omgevingstafel eind oktober gepland.

Onderwerp: Informeren over Implementatie Omgevingswet in Renkum

Ondertussen is het ook al heel gebruikelijk om initiatieven eerst bij de intaketafel te bespreken.

5. **Omgevingsvisie en -plan:** We hebben een omgevingsvisie en werken aan de basis van ons toekomstige omgevingsplan.
6. **Juridische aspecten:** We hebben een aantal verordeningen gereed en verwerken in samenwerking met de ODRA de toepasbare regels in onze software.
7. **Samenwerking:** We werken samen met omliggende gemeenten, provincies en het Rijk om een soepele overgang naar de Omgevingswet te bevorderen. De ODRA speelt hierin een grote rol.

Hoewel we op schema liggen met veel van deze activiteiten, erkennen we dat er nog veel werk te verzetten is voordat de Omgevingswet volledig geïmplementeerd is. De werkzaamheden zijn meermaals uitgesteld, gelijk aan het uitstellen van de wet. We zullen de komende maanden werken aan een soepele overgang en we houden u op de hoogte van verdere ontwikkelingen.

Risico's

Met de komst van de nieuwe wet- en regelgeving zijn er vooraf situaties te bedenken waarbij het niet zeker is hoe iets werkt. Het ontbreekt aan jurisprudentie die onder het huidige recht voor duidelijkheid zorgt. Dit gaat specifiek over de nieuwe onderdelen van de wet, zoals het beoordelen van een evenwichtige toewijzing functies aan de locatie (zogenaamde ETFAL), maar ook de verplichte vorm van participatie (maar wat is dat dan?). Ook zijn er risico's m.b.t. de te volgen procedure. De reguliere procedure is kort en inclusief onze interne processen is er een kans dat de termijnen niet gehaald worden. Omdat de *lex silencio positivo* vervalt is dit vooral een financieel risico d.m.v. het schadeloos stellen voor eventueel opgelopen vertraging. Een overschrijding van de beslistermijn bij de reguliere procedure zal dus niet meer leiden tot een omgevingsvergunning van rechtswege.

Eenzelfde risico kleeft aan het volgens van de uitgebreide procedure. Als later blijkt dat de reguliere procedure gevolgd had moeten zijn, heeft de aanvrager mogelijk recht op een vergoeding.

Tot slot is een risico van de implementatie het kennisniveau binnen en buiten de gemeente.

Deze risico's zijn in kaart gebracht en er is een inschatting gemaakt in hoeverre een preventieve maatregel nodig is. Dit is bijvoorbeeld gedaan op basis van hoe vaak komt een situatie voor en wat is het effect als wij iets nog niet georganiseerd hebben. De VNG heeft hierin een adviserende rol.

Hieronder worden enkele van de belangrijkste risico's beschreven:

1. **Complexiteit en Omvang:** De Omgevingswet is complexer dan de huidige wetgeving doordat allerhande onderwerpen samen zijn gevoegd. Daarnaast is er ook nog geen jurisprudentie, waardoor het onduidelijk is hoe begrippen en artikelen geïnterpreteerd worden. Het risico bestaat dat onze medewerkers en partners moeite hebben om alle aspecten van de wet te begrijpen en toe te passen, wat kan leiden tot verwarring en fouten in de besluitvorming. Ook vanuit de kant van de aanvragers is de verwachting dat er onduidelijkheid ontstaat over wat er nodig is voor een aanvraag, wat maakt dat aanvragen onvolledig kunnen zijn (en daarmee langer duren).
2. **Digitalisering:** De wet vereist een verdere digitalisering van onze processen. Dit brengt risico's met zich mee op het gebied van borging van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie.

Onderwerp: Informeren over Implementatie Omgevingswet in Renkum

3. **Samenwerking:** De omgevingswet vereist meer samenwerking tussen overheden en bijvoorbeeld de omgevingsdienst. Deze intensievere samenwerking in combinatie met het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) een risico.
4. **Communicatie:** Een succesvolle implementatie vereist duidelijke communicatie over de veranderingen. Het risico bestaat dat we hierin niet volledig slagen, wat kan leiden tot weerstand en onbegrip bij collega's, samenwerkingspartners, inwoners en initiatiefnemers.
5. **Juridische Risico's:** Het aanpassen van omgevingsplannen en verordeningen brengen juridische risico's met zich mee, zoals beroepsprocedures en rechtszaken van belanghebbenden die de veranderingen betwisten.
6. **Financiële Risico's:** De implementatie van de Omgevingswet brengt kosten met zich mee, waaronder investeringen in nieuwe technologieën en opleidingen voor medewerkers. Daarnaast zijn er risico's dat bij een te laat verleende vergunning, de gemeente verantwoordelijk kan worden gehouden voor de opgelopen schade.
7. **Workload:** De meeste gemeenten voorzien de maanden voor de implementatie een flinke stijging in bestemmingsplanprocedures én aanvragen voor omgevingsvergunningen. Deze aanvragen en procedures afhandelen zal extra tijd kosten, terwijl nieuwe aanvragen en procedures onder het nieuwe recht ook additionele tijd kost.

Om deze risico's te beheersen nemen we of hebben we al verschillende maatregelen genomen, waaronder:

- Opleiding en scholing van medewerkers om hen voor te bereiden op de veranderingen.
- Een zorgvuldige beoordeling van onze digitale infrastructuur. Dit is grotendeels belegd bij de ODRA.
- Een proactieve communicatie- en participatiestrategie om belanghebbenden op de hoogte te houden en te betrekken bij het proces. Dit is gebeurd in de vorm van Handreiking Participatie. Daarnaast bereiden we een uitgebreider participatiebeleid voor, met daarbij een communicatieplan.
- We voorzien onszelf van aanvullende advisering op gebied van de omgevingswet.
- Een financiële meerjarenplanning om de kosten van de implementatie te monitoren en beheren.
- We huren een additionele planjurist in, om deze overgangstermijn met verhoogde werkdruk te overbruggen.

We zullen deze maatregelen voortdurend evalueren en aanpassen om de risico's te minimaliseren en een succesvolle implementatie te waarborgen. Daarnaast verwelkomen we input en feedback van u om onze aanpak verder te versterken.

Wat moet er nog gedaan worden

De komende maanden kenmerken zich door met name het doen van testen, het opleiden en trainen van collega's in de serviceketen, het beschikbaar maken van de benodigde informatie en het verder uitwerken van de procedures. Ook zullen eind december de vastgestelde verordeningen gepubliceerd moeten worden.

Een aantal onderwerpen willen wij graag uitlichten:

Participatiebeleid en bijbehorende verordening

Participatie is een cruciaal onderdeel van de omgevingswet, maar tegelijk laat de wet veel over aan ons als gemeente om te duiden wat wij verstaan onder participatie. Het ontbreken van jurisprudentie maakt die duiding lastiger. De gemeente heeft ondertussen een handreiking

Onderwerp: Informeren over Implementatie Omgevingswet in Renkum

participatie gemaakt en deze geeft al wat duiding. Wij zijn ervan overtuigd dat een participatiebeleid meer handvaten geeft voor een initiatiefnemer om te komen tot een goed verlopen en vastgelegd participatietraject, passend bij het project.

Daarom zijn wij ondertussen gestart met het formuleren van een nieuw participatiebeleid voor ruimtelijke ontwikkelingen. De opdracht is te komen tot een praktisch en toetsbaar participatiebeleid voor zowel de externe en interne initiatiefnemer alsook de belanghebbenden. Om het beleid ook afdwingbaar te maken wordt een verordening opgesteld. Voor het beleid en de verordening kijken we nadrukkelijk naar andere (vergelijkbare) gemeenten wie dit al wel gereed hebben. Wij zullen u hier later apart verder over informeren en bij betrekken.

Omgevingstafel

De omgevingstafel is verplicht vanuit de omgevingswet. Het is een overlegstructuur van allerlei expertises binnen de gemeente, maar ook instanties van buiten de gemeente. Eventueel worden zij aangevuld met een afgevaardigde vanuit het participatietraject (de omgevingswet spreekt van een afgevaardigde uit de omgevingsdialoog). De omvang en de fase waarin een initiatief zich bevindt bepaalt welke expertises minimaal benodigd zijn.

Voor ons betekent dit een verdere evolutie van een overleg wat wij al tweewekelijks organiseren. Wij hebben ervoor gekozen om dit overleg zelf te blijven organiseren en niet te beleggen bij de ODRA. Wij brengen iedere partner initieel in positie om haar input te leveren door hen uit te nodigen. Ook de verschillende adviesraden worden hiervoor uitgenodigd. De eerste omgevingstafel zal in oktober plaatsvinden. Afhankelijk van de hoeveelheid benodigde overleggen is het voornemen om dit maandelijks te voeren.

Communicatie

We ontwikkelen een communicatiestrategie waarbij voor iedere stakeholder op het juiste niveau informatie beschikbaar is. Onze website speelt daar een centrale rol in. Het Omgevingsloket en de nieuwe Vergunningcheck, als onderdelen binnen het Digitaal Stelsel Omgevingswet, zullen steeds belangrijker worden. Onze website zal voor onze inwoners en initiatiefnemers informatie geven over de procedures en verwijzen naar relevante beleidsstukken.

Onderdeel van de strategie is ook een interne vorm van informatievoorziening. Ook hiervoor zal een plan worden opgesteld in de komende weken/maanden.

RO - Processen

De processchema's die wij volgen zullen aangepast moeten worden naar de nieuwe procedures onder de Omgevingswet. Dit zullen wij stapsgewijs doen per type procedure die wij straks kennen:

- 1) De Buitenplanse Omgevingsplan Activiteit (BOPA) procedure voor initiatieven van derden
- 2) De BOPA procedure bij gemeentelijke initiatieven
- 3) De Procedure voor het wijzigen van het omgevingsplan

Het zullen verdere evoluties zijn van de het Stappenplan RO Processen voor Ruimtelijke Initiatieven. De onderliggende bedrijfsprocessen worden eveneens in dezelfde volgorde aangepast en verder ontwikkeld.

Het werken met de intaketafel zoals op dit moment gebeurt zal veelal op dezelfde manier door blijven gaan.

Onderwerp: Informeren over Implementatie Omgevingswet in Renkum

Aanpassing adviesrecht en procedures

Voor welke ruimtelijke ontwikkelingen het bindend adviesrecht geldt, is reeds in januari 2022 vastgesteld door u. Dit recht geeft het College de verplichting een bindend advies te vragen aan u, voor ruimtelijke ontwikkelingen die op de lijst met bepalingen staan. Dit kan in de praktijk lastig zijn in combinatie met de wettelijke doorlooptijd van de procedure. Een vergunningaanvraag moet normaliter binnen acht weken behandeld worden. Als voor de vergunning ook het adviesrecht van toepassing is, is het meestal niet mogelijk om binnen de acht weken het advies te vragen (via de normale procedures), inclusief de tijd die het kost om de adviesaanvraag voor te bereiden en het advies te verwerken in de vergunningsprocedure.

We zijn daarom voornemens een additionele bepaling op te laten nemen met de volgende strekking: indien er eerder een zogenaamd conceptadvies is gevraagd aan de raad, dit niet nogmaals

hoeft. Dit conceptadvies is in feite hetzelfde (bindende) advies, maar tijdens de fase voorafgaand aan de vergunningsaanvraag. Hiermee voorkomen we de meeste situaties waarin binnen 8 weken een besluit moet zijn genomen én het adviesrecht van toepassing is.

Een tweede additionele bepaling die wij voornemens zijn toe te voegen is het van toepassing verklaren van de uitgebreide procedure (26 weken) wanneer er geen conceptadvies vooraf is aangevraagd én het project een bepaalde omvang en/of impact heeft. Hierdoor heeft de gemeente en de omgevingsdienst voldoende tijd om alles in werking te stellen en alle aspecten van de procedure zorgvuldig te doorlopen.

Tot slot willen wij een voorstel doen tot het beperken van de lijst met bepalingen. Met de twee zojuist genoemde bepalingen worden een groot gedeelte van de onmogelijke situaties voorkomen, maar niet alle. De lijst is daarvoor te uitgebreid, ofwel te weinig specifiek. Vandaar ons voornemen de lijst enigszins in te korten. We zullen u meenemen in onze enkel praktische overwegingen om dit te doen.

Later: Evalueren

De nieuwe procedures, het nieuwe of aangepaste beleid en de bijhorende verordeningen zijn allen proactief bedacht, maar we kennen de uitwerking nog niet. Het lijkt ons zinvol de uitwerking hiervan (continu) te evalueren. Voor een aantal zaken kan dit zonder betrekking van de raad, maar over het participatiebeleid, de uitwerking van het adviesrecht en de uitwerking van de aangepaste procedures zoals hierboven beschreven kunnen wij dit niet zonder u. De klankbordgroep zou onze partner voor deze evaluaties kunnen zijn, maar ook reguliere constructieve feedback is welkom.

Bindend adviesrecht bij Buitenplanse Omgevingsplanactiviteit (BOPA)

Op grond van de Omgevingswet bent u straks bevoegd om het omgevingsplan vast te stellen en te wijzigen. Het college van burgemeester en wethouders is bevoegd om omgevingsvergunningen te verlenen. Aanvragen worden getoetst aan het omgevingsplan. Het college is ook bevoegd voor het verlenen van omgevingsvergunningen die betrekking hebben op een zogenaamde buitenplanse omgevingsplanactiviteit. Het gaat dan om aanvragen die niet passen binnen het door uw raad vastgestelde omgevingsplan.

Er is straks in principe géén rol meer weggelegd voor de gemeenteraad bij aanvragen die afwijken van het omgevingsplan (buitenplanse omgevingsplanactiviteiten), tenzij uw raad aangeeft dat 'bindend advies' nodig is. Dit is anders dan in de huidige situatie. Nu werkt het andersom. In de huidige situatie is er bij complexe aanvragen die afwijken van het bestemmingsplan in beginsel een 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) nodig van de raad, tenzij uw raad heeft besloten dat dit niet nodig is

Onderwerp: Informeren over Implementatie Omgevingswet in Renkum

We zullen u halfjaarlijks een update geven van de lessen die we geleerd hebben.

Later: Omgevingsplan en Update Omgevingsvisie

Alle bestemmingsplannen worden (inclusief de zogenaamde bruidsschat) vanaf 1 januari 2024 samengevoegd tot één tijdelijk omgevingsplan. De gemeente heeft tot 1 januari 2032 de tijd om dat tijdelijke aspect weg te werken. Al zijn we hier ondertussen mee gestart, de grote stappen zullen ná 1 januari 2024 worden genomen.

Een tweede aspect is de omgevingsvisie. De omgevingsvisie geeft de gemeenteraad de mogelijkheid om op hoofdlijnen te sturen welke ontwikkelingen er in de leefomgeving gewenst zijn. We hebben nu een goede omgevingsvisie, maar gedurende de tijd verandert langzaam onze visie en inzicht op de leefomgeving. We zullen periodiek moeten evalueren óf en waar we de omgevingsvisie willen wijzigen. We zijn voornemens om in de tweede helft van 2024 hiermee te starten.

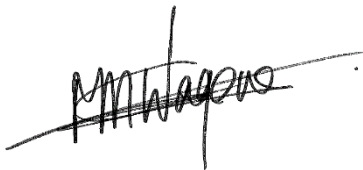
We zijn goed op weg met de implementatie van de Omgevingswet, maar we zijn ons bewust dat we nog veel stappen moeten zetten. Ook in de komende jaren zullen we nog druk zijn met de uitwerking van deze wet, onder andere door het maken en inrichten van ons omgevingsplan.

Met vriendelijke groet,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN RENKUM

de secretaris,

de burgemeester,

M.J.J. (Marcel) Wagener

A.M.J. (Agnes) Schaap

Onderwerp: Informeren over Implementatie Omgevingswet in Renkum